

Frode Rasmussen
Skuespiller

Et tilfeldig møte

Ti mil sør for København ligger Tersløsegaard, Ludvig Holbergs staselige sommerbolig, den eneste bygning som står igjen etter den berømte professor og komedieforfatter. En forsommerdag med duskregn i luften, sitter jeg i hagen, ved hans berømte åttekantete bord. Jeg nyter duften av kaprifolium og syrin, og beundrer de eldgamle eiketærne, da plutselig ordet hypokonder slår ned i mitt hode. Og jeg hører tydelig min kjære mors stemme: «Frode, du er en ordentlig hypokonder.» Syv år var jeg og visste ikke helt hva hypokonder var, senere ble hypokondri en plagsom del av mitt liv.

Det begynte med blåbærtur og innbilte ormebitt med innbilte blodforgiftninger som tydelig krøp langsomt og ubønnhørlig mot et febrilsk barnehjerte. Men heldigvis var jodtinktur oppfunnet. Da jeg ble eldre, ble besvimelsesanfall og bevissthetsglipp symptomer på hjernesvulster, hjerneslag, og andre ubestemmelige hjerne-uhumskheter.

Dette høres kynisk ut, men man skal huske at jeg faktisk trodde jeg var syk, og ingen av de utallige legene jeg var innom, forstod det faktum at de hadde med en dreven innbilt syk å gjøre. En sa: «Du lider av en meget alvorlig sykdom som heter (han skrev noe på en lapp) «Bamlesyken». Den hadde lenge dødelig utgang, men i dag har vi greid å få bukt med den.»

Jeg lo av tanken på mine tåpeligheter, da en gjennomtrengende, rusten stemme lyder gjennom hagen: «Hva skyldes din latter, herr?» Jeg ser en eldre herre med hvit parykk komme mot meg støttet til en stokk med sølvhåndtak. Er det ikke? Jo, det er! Han stønner høyt, tar seg til ryggen, jeg styrter til og hjelper ham forsiktig ned ved bordet. Han ser på meg og sier: «Senectus omnium malorum portus est. Alderdommen er en havn for alle onde ting. Det eneste vi har å trøste oss med, er døden, som vi dagligen roper på. Men når den endelig

kommer, sier vi som katten i fabelen: Det var ikke meg som ropte, det var min nabo.»

Trolig var det duften av syrin og kaprifolium som gjorde meg beruset og fikk meg til å se på dette møtet med den største selvfølgelighet. Jeg forklarte ham i hvert fall mine tanker om hypokondri, og uten å nøle kom følgende tirade: «Jeg kjente en lege som latterliggjorde en felles venn fordi han var plaget med innbilt syke. Jeg undrer meg ikke over at andre som er ukyndige uti medicine kan føre en sådan tale, men det er selsomt å høre en erfaren medicus som bifaller almuens domme her uti. Jeg drister meg til å si, at den som bilder seg inn å være syk, han vitterlig er det. For den slags imagination kan ikke avles når legemet er sundt og vel konstitueret. Man laster jo ikke en som har feber fordi han ser spøkelser og lar seg skremme av sin egen skygge. Når sådan merkes, så kaller man det en virkning av feberen, som man søker å kurere med medecine. Og erfaringer viser at da opphører både imaginationen og sykdommen.» Den gamle stopper, lar blikket gli over hagen og mumler: «Haven er slett ikke i den stand jeg kunne ønske.» Han griper blikket mitt og fortsetter: «Der fortelles om den kjente Holbensio at enskjønt han i sine skrifter ideligen har søkt å bestride overtro, og skjemtet med dem som har latt seg skremme av ting som ingen realitet hadde, så turde han ikke gå alene i mørke. Ofte ble han latterliggjort og lastet for dette. For han hadde jo på denne måte kullkastet sin egen lærdom. Da svarte han med poeten: «Video mediora proboqve deteriore se qvor». Det er: Jeg vet bedre, men et vitium uti mitt blod forårsaker sådan imagination og driver meg til å skremmes av det som jeg vet ikke er til, og liksom får meg til å tro det som jeg aldeles ikke tror. Dette og andre eksempler viser at fantasier og innbilte sykdommer er virkelige

sykdommer som reiser seg av blodet og væskerne.»

Jeg er overveldet. Det er ikke hver dag man får sjansen til å lytte til en slik kapasitet, som til og med har stått opp fra de døde. Han fortsetter: «De bebreidelser som gjøres til innbilte syke, er like så ille begrunnet som de som gjøres til febricianter, den talemåte: tro at du er frisk... Er like så grundig som: tro at du har friske tender, så har du heller ikke tannpine. En som lider av den såkalte innbildningssyke gremmer seg over det og er misfornøyd, hvilket viser at det ikke kommer av viljen, da ingen gremmer seg over det som han selv vil. Hvem vil være bedrøvet når det står i hans makt å være glad. Og hvem vil være syk når det står i hans vilje å være frisk.»

Jeg må innrømme at jeg ikke fulgte alt av den gamle mannens resonnement, og jeg skulle til å spørre om hans erfaringer med jodtinktur da en vind rystet eiketærne. Og så blir han borte: baron, professor, essayist, komedieforfatter Ludvig Holberg, født i Bergen 1684, død i København 1754.

Duften av syrin og kaprifolium blir behagelig påtrengende.

I neste nummer:

- Kolecystektomi i Norge
- Spiseforstyrrelser i allmennpraksis
- Finnålsctylogi av glandula thyreoidea
- Seponering av B-preparater
- Migrene og psykiske lidelser
- Innsatsstyrt finansiering i psykiatri